

Příloha k protokolu o SZZ č.
FF JU v Č. Budějovicích
Vysoká škola:

Ústav estetiky

22. 6. 2009

Datum odevzdání posudku:

Eva Grochová

Jméno:

Estetika

Obor:

Recenzent * /

Mgr. Jan Staněk, Ph.D.

Vedoucí */

Mgr. Denis Ciporanov
.....

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Design na hranici mezi uměním a mimouměleckým estetickým

.....
(téma)

Eva Grochová si jako téma své postupové práce zvolila problematiku teorie designu. Z široké nabídky témat, kterou tvorba, recepcce i hodnocení v rámci této disciplíny implikuje, sáhla po tématu navýsost estetickém: problém uměleckého statusu designu a téma historické i konceptuální dynamičnosti jeho pozice v systémech umění.

Mezi explanační modely, které pozici designu na hranici mezi uměním a oblastí mimouměleckých jevů chápou jako výchozí fakt a nesnaží se jeho kategoriální neurčitost smést jednoduše ze stolu jeho striktním vyloučením či naopak zařazením pod pojem umění, můžeme počítat i estetickou teorii Jana Mukařovského, kterou si autorka volí jako základní (referenční) metodologické východisko pro své zkoumání. I když tedy není současný domácí prostor teoretické diskuse designu zrovna přetížen, rozhodně je, s ohledem na tuto tradici, na co navazovat (navíc v nejlepší slova smyslu, protože česká meziválečná reflexe užitě tvorby a architektury nemá pouze provinční charakter, nýbrž v některých momentech spoluvytváří celoevropské téma, viz např. diskuse Teige - Corbusier). Volba funkčně strukturalistické teorie Jana Mukařovského je tedy pochopitelná a v jistém smyslu i stále aktuální, neboť je to právě Jan Mukařovský, který do sporu mezi určujícím postavením (praktické) funkce či (estetické) formy vnáší dynamické polyfunkcionální hledisko (předznamenávající mnohé z pozdějších poststrukturalistických premis), které umožňuje v oblasti architektonické a designerské tvorby přirozeně operovat se strukturou jejich produktů jako se složitou „polyfonní orchestrací“ více funkcí. Eva Grochová však přistupuje k problému statusu designu nikoliv pouze skrze nabízející se téma funkční dominance, nýbrž skrze mnohem komplexnější a rafinovanější problematiku estetické normy. Není to totiž pouze faktor dominující funkce, co v Mukařovského interpretaci determinuje přináležitost k (funkcionální) kategorii uměleckého díla, nýbrž právě i (byť minimální) pohyb umělecké struktury nesený aktivní reakcí na panující systém norem a pokusy je transcendentovat, tedy založit normu novou. Autorka tak prokazuje schopnost skvělého zvládnutí zvoleného zdrojového textu, která ji umožňuje jeho komplexní zužitkování.

Přesto jsou mantinely meziválečné diskuse s ohledem na dramatický postmoderní vývoj v této disciplíně dnes již příliš těsné. Poválečné události v umění, architektuře i designu přinášejí nové otázky překračující ve své době intenzivně promyšlenou problematiku vztahu funkce a formy a obohacují tuto oblast tvorby o významně posílený aspekt symbolický a konceptuální. Je proto vítané, že autorka reflektuje toto dění a „klasickou“ literaturu k tématu doplňuje výběrem relevantní literatury aktuální.

Autorka buduje přehlednou, logickou a jasnou strukturu své práce. Problematiku otevírá vymezením základních kategorií, aby posléze nabídla informativní historickou rešerši, kde identifikuje rodící se podstatu designu na troskách průmyslovou revolucí pomalu vytěšňovaného řemesla, a kde nabízí i základní kreativní ideu své práce – aplikaci benjaminovské myšlenky ztráty aury do oblasti designu coby způsobu tematizace krize tradiční podoby vztahu k předmětu, která pro design současně otevírá jedinečnou možnost nově artikulovat svou pozici mezi uměním a rozvíjejícím se průmyslem. V souvislosti se samotnými počátky moderních dějin designu si Eva Grochová dále všímá jeho nelehké situace, kdy se pokouší vyrovnat s překotně se měnící sociální, ekonomickou a kulturní situací, čehož výsledkem je úpadek produkce do historizujícího formalismu a mechanicky aplikovaných uměleckých stylemat první přípravné fáze dějin designu. Autorka dále ukazuje, jak se následující vlny reakce obrodných hnutí snažily toto odcizení a úpadek estetické i praktické funkce zvrátit skrze návrat ke krásnému řemeslu. Tím však byl problém podstaty užitě tvorby v průmyslové době, jak se dále dozvídáme, vlastně pouze odsunut stranou, protože krásný sen o zlatých časech umění a řemesla nijak neposunul ty, kteří ho snili, blíže k jeho řešení. Jako zásadní se proto v následném vývoji ukazuje poslední skutečně

mezinárodní a univerzální hnutí Secese, jehož jedna větev sice pouze nahrazuje jednu aplikovanou ornamentiku ornamentikou další (jakkoliv originální, přesto formě a určení cizorodé), avšak druhá, reprezentovaná především rakouskou a skotskou „školou“, vede velmi záhy k formulaci principů tvorby, ústících později do modernismu a funkcionalismu. Právě zde se problém architektury a designu stává součástí moderní filosofické a estetické diskuse, které je připisována značná důležitost a je zde též formulován takový (radikální) princip tvorby, jehož konsekvencí je doposud bezprecedentní vyloučení architektonické a užití tvorby z kategorie umění. Zanedlouho se však i tato pozice vyčerpává, problém redukovaný na vztah funkce a formy se ukazuje jako v principu neudržitelný (zde vstupuje do hry strukturální myšlení) a idea organického principu jako univerzální a dominantní tvůrčí metody sama o sobě nedostačující. Divoká reakce hravého a mnohdy až subverzivního poválečného designu a architektury, jak ukazuje autorka v další kapitole, je toho důkazem. Konceptualizace tvorby odsouvá tradiční spor funkcionalismu na periferii zájmu a o slovo se hlásí dramatické posílení funkce symbolické a estetické, jejíž dominance činí z některých předmětů designu autonomní a samoučelné objekty, svou podstatou blízkých jejich konceptuálním protějškům z oblasti vizuálního umění. V této části práce se opět oživuje téma smývání hranic mezi jednotlivými regiony a autorka se dostává k tematizaci zcela aktuálních pozic a trendů v designérské tvorbě, stejně jako teoretických rámců, jež jim vytvářejí pojmové zázemí.

Práce Evy Grochové je podle mého názoru zcela výjimečně kvalitní a čtenáře musí nadchnout ve všech ohledech, které vytvářejí základ pro její hodnocení. Ať už běží o samotný výběr tématu, jeho rozvrh a následné zpracování, výběr relevantní literatury a způsob jejího užití, až po celkovou koncepci, formální úpravu i doprovodný (bonusový) obrazový materiál, všude je cítit promyšlenost a autorčina poctivost. Eva Grochová umí poukázat na zajímavý problém a připravit přesvědčivou strategii k jeho řešení. Nenabízí, jak se standardně očekává, pouze poučenou interpretaci konstitutivních textů našeho oboru, nýbrž vlastní kreativní a nápaditou práci, kde jsou interpretace a korektní práce s prameny pouze předpokladem a východiskem, nikoliv samotným cílem práce. Bohatě tak naplňuje kritéria, která jsou na bakalářskou práci kladena. Jak sama autorka zkraje své práce uvádí, současné teorie této relativně mladé disciplíny je (především v domácím kontextu) poskrovnu s ohledem na to, jaký význam design v dnešní době sžívá. Nelze si jen přát, aby ve slibně započaté práci pokračovala a pomohla tak případně sama tuto mezeru zacelit.

Práci hodnotím jako výbornou a **JEDNOZNAČNĚ JI DOPORUČUJI K OBHAJOBĚ.**

výborně

Návrh na klasifikaci bakalářské práce:

.....
podpis vedoucího bakalářské práce

Čes. Budějovicích 22. 6. 2009
V dne

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

*) Nehodící se škrtněte